

>> Vista parcial de la plaça d'Amer. [Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. VALENTÍ FARGNOLI.]

La compenetració d'Amer

Text > **PERE BOSCH**, historiador

Si llegiu qualsevol guia turística sobre Amer, hi trobareu destacat que la seva plaça porxada és «la segona més gran de Catalunya»; una posició força discutible si tenim en compte que, des de fa anys, Vic i Balaguer se la disputen. Més enllà d'aquesta competició, la plaça de la Vila (o plaça Porxada, tal com es coneix popularment) és una de les més recomanables del país, ja que l'harmonia del conjunt hi confereix un aspecte acollidor, atractiu per als sentits. La plaça va ser el resultat d'una terrible desgràcia. Es va bastir durant el segle XV, després del seguit de terratrèmols que va sacsejar el país a partir del 15 de març de 1427. En un informe que va redactar dies després l'abat del monestir, es feia constar que «totes les cases de la vila d'Amer estan totalment destruïdes que cap hom ara pugui habitar». Els vilatans, doncs, van haver de recomençar de nou i van orientar els esforços cap al nord-est, on es va delimitar una immensa plaça que va trigar anys a concretar-se, a prendre la fesomia actual. De fet, és el resultat d'un procés llarg, tenaç. I també d'un gust sovint

discutible. En algunes de les cases es conserven reminiscències medievals a les façanes i les finestres, com ara petits escuts, finestres geminades o trevolades o inscripcions. En algunes altres s'hi distingeixen elements típicament vuitcentistes, amb amplis finestrals i balcons. I també hi ha alguna façana bastant desafortunada, amb híbrids o remodelacions incomprensibles. Els arcs de les voltes també ens ofereixen un mostrari divers, amb alguns de mig punt i altres de rebaixats.

Més enllà d'aquests elements arquitectònics, actualment entelats per la presència de vehicles a tocar de les façanes, la plaça ha estat el principal escenari de la vida ciutadana. El cor de la vila, que ha bategat amb cada mercat, amb cada fira, amb cada celebració. La més coneguda de totes és la popular Sardana de l'Alcalde. El notari Joan de Porcioles la va definir com una «manifestació vivent i espontània de l'esperit i la unitat del poble». També va deixar anotat el procediment per ballar-la i es va referir al veritable esperit de la celebració, tot indicant que «millor li escauria el nom de "Sardana de la

Foto actual > **MANEL LLADÓ**

Vila”, per com hi són representats tots els estaments i totes les opinions: els qui aixecaren el batlle a la primera magistratura de la vila i els qui el combateren perquè no l’hi volien; tots hi són units, lligats per un mateix vincle sentimental i moguts amb un mateix ritme germanívol». Malgrat aquesta descripció, certament idíl·lica, la sardana es va deixar de celebrar durant gairebé quaranta anys. Alguns lletraferits locals sostenen que va entrar en crisi; d’altres, en canvi, asseguren que es va deixar de ballar el 1910, en un moment de màximes tensions polítiques i socials al municipi, que van provocar escridassades i, fins i tot, alguna pedregada entre els dos bàndols. La plaça també ha estat la seu d’un munt d’entitats, des del Cafè del Centro, on es va instal·lar el primer cinematògraf de la vila, fins al potent Sindicat Agrícola, el rètol del qual apareix just al centre de la imatge de Valentí Farnoli.

La plaça ha estat batejada, al llarg de la història, amb un munt de noms, ben carregats d’intencionalitat política. Durant molts anys, va ser coneguda com la plaça de la Constitució, de la República, d’Espanya... Els veïns, però, aliens a tanta sacsada del nomenclàtor, li diuen la

plaça de la Vila o plaça Porxada. La retolació no és l’únic instrument que ens permet avaluar-ne els canvis polítics i socials, sinó també la capacitat de convertir-se en l’escenari dels principals esdeveniments polítics i socials. Un d’aquests es va produir el 15 d’abril de 1931, l’endemà que fos proclamada la República, quan centenars de ciutadans van sortir de la casa d’Emili Riera, un republicà de tota la vida, i van recórrer els principals carrers de la població «engruixint-se de tal manera que es convertí en una munió de gent com no es veurà mai més», tal com sentenciava el corresponsal d’*El Autonomista*. Els manifestants van arribar a la plaça al compàs de passos dobles i «La Marsellesa», interpretats per La Principal d’Amer, i en els parlaments es va fer constar «la complaença general per l’establiment de la República». Dies després, el mateix cronista traslladava la imatge idíl·lica d’una vila que, per art d’encanteri, havia aconseguit oblidar les seves antigues rivalitats: «Amer no és Amer, ara. Mercès a la República proclamada, les divisions s’han esborrat; no sabem si per molt o poc temps, mes, Amer, per primera volta ha somrigut sense malícia, content de la compenetració dels seus veïns».